

Intervjuformulär BETEENDESKATTNING AV INTELLEKTUELL FUNKTIONSNIVÅ

BIF

Efternamn, förnamn	Personnummer
Informant (intervjuad person)	Relation till patienten/brukaren/kunden
Plats för intervjun	Datum
Bedömare	

Intervjuformuläret BIF

Detta formulär är avsett för nivåbedömning av intellektuell funktionsnedsättning (IF). BIF är utformat av neuropsykologerna Barry Karlsson och Karl Olsson med underlag av Gunnar Kyléns forskning och en rad kliniska formulär som bidragit med strukturell grund. BIF är anpassat efter ICD och DSM-systemen och ingår i forskningsprojektet *Kognitiva förändringar vid utvecklingsstörning och åldrande* vid habiliteringen, Region Uppsala.

BIF är avsett att användas som ett stöd för en samlad bedömning där observationer inte kan erhållas genom testning, eller där observationerna behöver kompletteras eller valideras. Observera att formuläret kräver god teoretisk och praktisk kunskap om villkoren för testmetodik och om intellektuella funktionsnedsättningar, instrumentet får därför inte användas utan dokumenterad erfarenhet.

Formuläret kan under ovan givna förutsättningar användas vid bedömning av intellektuell funktionsnivå i en rad olika sammanhang och differentiera mellan IF och s.k. svagbegåvning (dvs klart under genomsnittet IK70-84); dock inte mellan svagbegåvning och genomsnittets nedre del (dvs IK85-92). Formuläret är i första hand avsett att användas för personer i vuxen ålder och har inte utvärderats för bedömning av barn eller tonåringar, men kan med stöd av Piagets och Kyléns utvecklingspsykologiska studier, även användas hos barn; instrumentet måste då kalibreras mot estimerade och hypotetiska "utvecklingsåldrar" – detta kräver givetvis stor varsamhet. Informanten bör ha känt personen som intervjun gäller under längre tid och under en stabil period av dennes liv.

Frågorna omfattar fem funktionsområden samt fem särskilt utvalda relevanta färdigheter. De exempel som tas upp i formuläret ska betraktas som illustrativa snarare än som uttömmande. I formulärets sammanfattande högsta funktionsnivå ("marginell") krävs att personen genomför det efterfrågade beteendet självständigt; för självständighet krävs att personen planerar, genomför och utvärderar sig själv helt utan direkt stöd. Denna formulärets högsta nivå, differentierar inte mot än högre funktionsnivåer och begreppet "marginell" inkluderar därmed för enkelhets skull *alla* kognitiva nivåer över lindrig intellektuell funktionsnivå.

Formuläret har genomgått statistisk bearbetning med hög överensstämmelse mot Leiter-R, ABAS-II och minnestest.

Kognitiva funktionsområden (enligt Kylén, 1981, 1985, 2012)

1. **Tidsuppfattning** – svarar på frågan "När/hur länge?" hjälper att förstå när något ska inträffa eller har inträffat och att avgöra hur länge det dröjer innan något ska inträffa, eller hur lång tid en viss aktivitet tar; att passa tider; skynda sig eller vila.
2. **Rumsuppfattning** – svarar på frågan "Var/varifrån?" (ex. ovanför, under, bredvid, bakom, framför, långt, borta) hjälper att hitta vägen till olika platser och rum, eller att urskilja olika former.
3. **Kvalitetsuppfattning** – svarar på frågan "Vad?" Med kvalitetsuppfattning utvecklas förmågan urskilja likheter och olikheter hos olika föremål och kunna gruppera dem i olika klasser: om personen kan plocka ut föremål som har gemensamma egenskaper, hur personen sorterar händelser och föremål.
4. **Kvantitetsuppfattning** – svarar på frågan "Hur mycket/många?" Kvantitetsuppfattningen gör att vi kan skilja på mer, mindre och lika många. Sedan utvecklas antalsuppfattningen med addition, subtraktion, sedan multiplikation och division. Hur personen handskas med mängder och vikter; hur personen kan förstå och använda siffror.
5. **Orsaksuppfattning** – svarar på frågan "Varför?" Med orsaksuppfattning utvecklas förmågan att sammankoppla olika händelser i orsak-verkan-mönster; hur många steg i en orsakskedja personen förstår, om personen kan jämföra följderna av olika sätt att utföra en aktivitet

Fem relevanta färdigheter

6. Kan klockan
7. Orienteringsförmåga
8. Skrivförmåga
9. Symboliseringsförmåga
10. Kommunikationsförmåga – gör sig förstådd med ord eller tecken

INSTRUKTIONER vid intervju

Säg: "Jag vill veta vilken den bästa förmåga Namn någonsin haft, även om hen inte använder den så ofta".

Ringa in det alternativ 1 – 5 som motsvarar bästa förmåga. Intervjun underlättas om intervjuaren vid de inledande frågorna kalibrerar kunskapen om funktionsnivån hos personen och efter hand anpassar startpunkten för frågenivån; till exempel om svaren inledningsvis antyder en funktionsnivå på medelsvår funktionsnedsättning, kan detta vara en utgångspunkt även för kommande frågor.

Vid behov kan kompletterande anteckningar göras på sidan 8.

1. TIDSUPPFATTNING

1. Hen klarar att självständigt planera med hjälp av en fickalmanacka, mobil eller dylikt och anpassar sitt beteende därefter när personen är motiverad därtill.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Hen klarar att självständigt planera om hen har tillgång till kognitiva hjälpmedel eller andra anpassningar och/eller om hen får personligt stöd i planering.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Hen kan med stöd av andra planera med kognitiva hjälpmedel över en vecka eller ett skeende som omfattar då, nu och sedan.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Hen har en klar förväntan på vad som ska hända härnäst under förutsättning att rutinerna inte ändras. Kan i viss utsträckning vara hjälpt av tidshjälpmedel om omfattande stöd ges av andra.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Hen lever i nuet. Kan påverkas beteendemässigt om rutiner, rytm eller invand ordningsföljd bryts.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

2. KLOCKAN

1. Hen kan självständigt säga vad klockan är oavsett hur visarna står med tim- och minutvisare och anpassar alltid sitt beteende därefter när personen är motiverad därtill.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Hen kan säga vad klockan är när tim- och minutvisare står i kvart/halvlägen. Hen kan i viss utsträckning, eller nästan alltid, anpassa sitt beteende därefter.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Hen kan säga vad klockan är när timvisaren står på hela timmarsmarkörer eller kan berätta vad hen ska göra när visarna står på med <i>tim- och minutvisare</i> i vissa lägen som är desamma varje dag, och ibland anpassa sitt beteende därefter.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Hen kan berätta vad hen ska göra när visarna står med <i>timvisaren</i> i vissa lägen om klockan förtydligats med bilder på aktiviteter, eller om det är samma klocka som personen brukar använda; hen kan aldrig eller nästan aldrig på egen hand anpassa sitt beteende	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Personen har ingen vägledning av klockan för att veta när saker ska hända. Saknar förutsättning och har ingen förmåga att anpassa sitt beteende.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

3. KVALITETSUPPFATTNING

1. Förstår självständigt skillnader och likheter mellan olika saker. Benämner till exempel smaknyanser, kan välja kaffesort; justerar värmeelement med adekvata intervall; vet att olika kläder blir olika varma och anpassar sig efter detta; kan sortera tvätt självständigt. Kan diskutera valsituationer (t ex gå, cykla eller åka buss) på ett insiktsfullt sätt.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Skiljer på olika smaker men har svårt att benämna nyanser i smak hos ett och samma livsmedel. Kan ordna saker i garderober, hyllor och kylskåp efter kategorier; klär sig efter väderlek men har svårt att generalisera denna kunskap; kan tvätta, sorterar efter färger på plagg; sköter värmeelement med tydliga instruktioner, till exempel reglera temperatur. Har svårt att diskutera valsituationer på ett flexibelt sätt.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Kan förstå egenskaper som att kläder värmer men har svårt att anpassa efter väderlek; kan tvätta men behöver en hel del stöd i sortering. Kan ordna föremål efter olika egenskaper t ex färg, form eller användningsområde. Kan använda ett känt föremål till något annat än det är avsett för i konkreta situationer. Kan inte diskutera valsituationer insiktsfullt.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Undersöker egenskaper hos föremål på det sätt som är avsett; kan till exempel skrynkla papper, trycka på knappar, hålla vatten i glas. Kan inte beskriva kvalitetsskillnader verbalt, behöver stöd i alla situationer som innebär att sortera föremål.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Svårt att använda saker till dess användningsområde: kan inte hantera en kniv eller rulla en boll; svårt att trycka på en knapp. Undersöker saker genom att banka eller slå. Gapar efter sked.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

4. KVANTITETSUPPFATTNING

1. Förstår självständigt mångdlära i kokböcker och följer recept väl, doserar rätt vid tvätt och liknande; avväger vardagsinköp i affärer och betalar själv. Kan dividera och multiplicera.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Kan mäta upp tvättmedel men behöver ibland stöd i att anpassa tvättmängden; gör lagom långa promenader, förstår oftast när något är "lagom" när det gäller att t. ex salta eller sockra mat. Kan följa recept och göra vardagsinköp men har svårt att tillämpa detta flexibelt, exempelvis när det gäller att mäta om mängder eller beräkna växel på större valörer. Kan addera och subtrahera.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Har svårt att planera tvättmängd, anpassa schampomängder och andra doseringar. Kan endast genomföra matlagning och inköp med hjälp av stora anpassningar och/eller direkt stöd. Förstår ental och enkel addition. Förstår begrepp som "många", "lite", "för mycket". Kan placera tre föremål i storleksordning när man själv får plocka med saker.	F71 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Kan samla i högar och ösa i och ur en låda; försöker inte få en stor sak i en liten behållare; kan ibland ta lagom portioner i munnen. Kan vanligtvis skilja på stora och små saker. Kan inte i egentlig mening tvätta, handla eller mäta recept även med omfattande stöd om kvantitet behöver bedömas.	F72 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Kan reagera när tallriken är tom, skiljer i strukturerade situationer stora saker från små, t ex på tallriken, vill ha mer mat om det bara är en liten klick på tallriken, eller reagerar inte på mängder i dessa avseenden.	F73 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

5. ORSAKSUPPFATTNING

1. Förbereder sig adekvat inför en resa; förstår att en belöning kan komma senare och anpassar sig därefter; förstår att hygien och hälsa hänger ihop och agerar självständigt i linje med detta. Planerar och genomför morgonrutiner självständigt för att hinna till arbetet/skolan. Förstår att handlingar i nuet kan få konsekvenser på lång sikt (flera månader till flera år).	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Kan räkna ut att man måste skynda sig eller vänta ibland men lyckas inte nödvändigtvis med detta i praktiken. Förstår kortsiktiga orsakssamband vid t ex matlagning som att ägg blir hårdkokta och att potatis blir mjuk. Letar efter stickkontakten om lampan inte tänds eller funderar på om den är trasig. Löser enklare vardagsproblem t ex leta efter nycklar; frågar efter hjälp för att få råd att lösa ett problem (t ex "Var är plåstren?").	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Förstår att tända lampor och kan leta efter motsvarande problemlösningar, men vanligtvis bara i bekanta situationer. Provar medvetet olika handlingar för att lösa ett konkret problem (t ex klippa, riva i förpackningar) Kan använda ett redskap för att nå ett mål, t ex en stol för att nå en hylla och lyfta ner föremål i omgångar (hellre än att hålla i det och klumpigt ta sig ned eller ropa på hjälp). Har svårt att be okända personer om hjälp i nya situationer, kan inte självständigt förbereda sig på händelser som inte utgör daglig rutin.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Utför målinriktade handlingar som ger intressanta resultat. Kan sparka en boll och se vad som händer. Kan påkalla uppmärksamhet (t ex genom att banka, teckna, dra i kläder). Kan inte kommunicera förståelse för orsakssamband i medveten form.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Utför inte målinriktade handlingar. Tittut-lekar fungerar inte, eller nästan inte alls.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

6. RUMSUPPFATTNING

1. Kan självständigt tolka en karta. Kan gå genvägar. Kan följa en vägbeskrivning till okända mål.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Kan gå genvägar i bekanta miljöer. Har man gått en väg med personen en gång så klarar hen att gå den själv. Kan följa en förenklad vägbeskrivning eller orientera sig i okända miljöer med kognitiva hjälpmedel. Kan inte obehindrat tolka en karta.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Går inlärd väg som hen tränat med andra. Kan på så sätt själv hitta till affärer, arbete, fritidslokaler och vänner. Kan inte följa vägbeskrivningar.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Personen hittar inomhus i kända miljöer men inte utomhus eller i okända inomhusmiljöer.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Personen är i det närvarande "här" – dvs den värld hen ser omkring sig; svårt att hitta mellan olika rum.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

7. ORIENTERINGSFÖRMÅGA

1. Orienterar sig helt självständigt i samhället avseende medborgerlig service, kollektivtrafik; stadsdelars, städers och länders placering och inbördes riktningar – med förmåga att bedöma möjligheter att förflytta sig mellan respektive orter.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Kan åka kollektivtrafik, gå eller cykla på egen hand till kända orter eller platser och kan klara sig på egen hand på hemorten men har svårt att resa till okända platser utanför den egna orten. Kan vanligtvis tillgodogöra sig samhällsservice med vissa anpassningar eller personligt stöd.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Kan klara sig på egen hand i de närmaste kvarteren runt bostaden och på andra välkända platser. Kan ta sig mellan dessa med allmänna transportmedel om hen fått träning i detta. Kan inte självständigt tillgodogöra sig grundläggande samhällsservice.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Kan promenera på egen hand inom synhåll från bostaden men kan inte lämnas utan uppsyn i övrigt. Kan endast nyttja kollektivtrafik med personligt stöd.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Kan inte gå ut på egen hand.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

8. SYMBOLISERINGSFÖRMÅGA

Att kunna förstå tecken, skrift eller meddelanden i form av bilder/fotografier

1. Hen förstår självständigt vad hen läser oavsett om innehållet rör konkreta eller i någon mening mer abstrakta fenomen (t ex kategorier såsom levande varelser, möbler moral, rättvisa). Kan resonera och förstå relationer och undantag.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Hen förstår vad hen läser om texten har ett konkret innehåll. Kan i viss utsträckning förstå abstraktare innehåll om hen läser högt eller återberättar texten. Förstår t ex måttenheter och relationer ("stort som ett hus"; "liten som en myra")	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Hen förstår om man samtalar om text och bild. Har mycket svårt att ta till sig innehåll som rör abstrakta fenomen, t ex ett samtal som att man "känner sig liten" tenderar att bli konkret.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Hen kan i viss utsträckning använda pictogram, fotografier eller konkreta föremål för att förstå en händelse man samtalar om. Kan inte förstå text som rör abstrakta fenomen.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Hen har ingen synbar nytta av text, foton, bilder eller föremål för att förstå en händelse man samtalar om.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

9. SKRIVFÖRMÅGA

1. Hen kan självständigt uttrycka sig genom att skriva. Kan på ett nyanserat sätt uttrycka både känslor, tankar och vilja i skrift när så krävs, även vad gäller globala och abstrakta begrepp.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Hen kan uttrycka sig genom att skriva men kan behöva stöd i det. Kan på ett enkelt sätt uttrycka både känslor, tankar och vilja i skrift.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Hen kan skriva nyckelord eller blockord samt eventuellt vissa två-ords-meningar för att visa vad hen vill.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Hen kan inte skriva mer än sitt namn. Kan inte uttrycka tankar, känslor eller vilja i skrift	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Skriver inga igenkännliga bokstäver.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

10. KOMMUNIKATIONSFÖRMÅGA *Att göra sig förstådd med ord eller tecken*

1. Hen har ett vanligt användbart, nyanserat och flexibelt språk. Kan exempelvis resonera utifrån för- och motargument, uttrycker expressivt avsikter, vilja och önskan; för spekulativa resonemang. Samtalspartnern behöver inte anpassa språkbruk i samtal.	R41.8 / V62.89 Marginell intellektuell funktionsnedsättning, svag- eller normalbegåvning
2. Hen talar/tecknar i hela men förenklade meningar och med korrekt meningsbyggnad ("jag" subjekt; "vill" predikat; "ha glass" objekt. Använder mindre sällan abstrakta begrepp; är konkret i nivå med sina livserfarenheter. Behöver vanligtvis att samtalet hålls på en för åldern förenklad nivå för att kunna vara fullt deltagande.	F70 / 317 Lindrig intellektuell funktionsnedsättning
3. Talar/tecknar i telegramstil "Jag gå hem", "Du dum" eller använder flera enstaka ord. Gör sig förstådd med obekanta.	F71 / 318.0 Medelsvår intellektuell funktionsnedsättning
4. Gör sig i viss utsträckning förstådd med enstaka ord, eller ett tecken, eller pekar på något, eller drar den andre med sig för att visa något. Svårt för obekanta att förstå hen.	F72 / 318.1 Svår intellektuell funktionsnedsättning
5. Hen har inga urskiljbara ord eller tecken; hen är svår att förstå även i vardagliga situationer.	F73 / 318.2 Mycket svår intellektuell funktionsnedsättning

Sammanställning

Funktionsområden och färdigheter

Profil

	Mycket svår	Svår	Medelsvår	Lindrig	Svag/ Marginell/ Normal
1. Tidsuppfattning					
2. Klockan					
3. Kvalitetsuppfattning					
4. Kvantitetsuppfattning					
5. Orsaksuppfattning					
6. Rumsuppfattning					
7. Orienteringsförmåga					
8. Symboliseringsförmåga					
9. Skrivförmåga					
10. Kommunikationsförmåga					
Bedömning					

Anteckningar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Referenser

Janson, T., & Kuzmicki, Y. (2020). *Beteendeskattning av adaptiv funktion hos ungdomar med psykosocial problematik*. Specialistuppsats, Sveriges Psykologförbund.

Kylén, G. (1981). *Begåvning hos utvecklingsstörda*. ala- rapport 39/343.

Kylén, G. (1985). *En begåvnings teori*. ala-rapport 39/437.

Kylén, G. (2012). *Helhetssyn på människan & Begåvning och begåvningshandikapp*. Nyutgåva ALA Classics.

Olsson, K. (2020). *Bedömning av kognitiv och adaptiv funktion med Beteendebaserad skattning av Intellectuell Funktionsnivå (BIF): En valideringsstudie av personer med intellektuell funktionsnedsättning*. Specialistuppsats, Sveriges Psykologförbund.

Schiessling, M. (2017). *Åldersrelaterade förändringar av adaptiva funktioner hos personer med intellektuell funktionsnedsättning med och utan Downs syndrom*. Specialistuppsats, Sveriges Psykologförbund.